

Náučný chodník Párnické jazerá - studnica pokladov

Kraj:	Žilinský
Okres:	Dolný Kubín
Geomorfologická jednotka:	Oravská vrchovina
Geologická jednotka:	v lokalite chodníka - nivné hliny so štrkami
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Párnica, Zahrabová a pešo 200 m na juh (po ceste a odbočkou vľavo cez železničnú trať)
Východisko:	Párnica, Párnické jazerá za železničným prejazdom
Trasa:	Párnica: okruh západnou časťou Párnických jazier
Dĺžka, prevýšenie:	1,5 km, žiadne prevýšenie
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	9
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, ochranárske, historické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2016

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave .

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Občianske združenie Párnický rybár, Párnica 64, 026 01 Dolný Kubín; Obec Párnica, Párnica 116, 026 01 Dolný Kubín, tel. 043 / 5892 283, 0911 949 467

Poznámky: (1) V prístrešku autobusovej zastávky je tabuľa so základnými informáciami o chodníku a smerovkou k jeho východisku. (2) Okolo jazier existuje viacero ďalších chodníkov mimo oficiálnej trasy náučného chodníka. (3) Prechod chodníkom môže komplikovať prípadný vyšší vodný stav či daždivé počasie a v lete výskyt komárov.

Upozornenie: Náučný chodník prechádza okrem iných drevených lávok ponad jeden z rybníkov aj dlhším pontónovým mostíkom. Ich technický stav môže byť otázný.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie a aj ako exkurzná lokalita.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Párnica. Obec juhozápadne od Dolného Kubína na kontakte Oravskej vrchoviny a Malej Fatry nad ústím Zázrivky do Oravy. Jej najväčšia časť leží na nízkej riečnej terase Oravy a nive Zázrivky, menšia sa rozkladá na úpätí flyšom budovaných svahov, lokálne postihnutých zosuvmi. Prvýkrát sa písomne spomína v roku 1420 ako súčasť Oravského panstva. Jej názov bol údajne odvodený od prameňa teplej vody (teplíce) nad obcou v doline Zázrivky, kde sa počas zimných mesiacov parilo z nezamrzajúcej vody. Obyvatelia sa živilí najmä chovom dobytky a oviec, ťažbou dreva a remeslami (kolárstvo, stolárstvo, rezbárstvo, výroba dreveného riadu). Od konca 18. do polovice 19. storočia tu fungovala papierená s ručnou výrobou veľkoformátového papiera modrej farby. Počas druhej svetovej vojny bola obec útočiskom partizánskeho odboja. V obci sa nachádza evanjelický a. v. kostol z roku 1927 - jednolodňová funkcionalistická stavba s rondokubistickými prvkami -, ktorý s predstavanou vežou a príslahlou farou tvorí jedinečný architektonický celok od Jána Burjana (1886 - 1945). Drevený oltár nesie obraz od Milana Thomku Mitrovského. V 150 rokoch starej budove „starej pošty“ v centre pri hlavnej ceste obec prevádzkuje múzeum - Izbu starých materí - (prístupné každú stredu 14 - 17 h, inokedy po dohode - kontakt vyššie). V tej istej budove sídli textilný a slow fashion ateliér s vlastnou výrobou modrotlačie nadväzujúc tak na jej tradičnú miestnu výrobu (po dohode poskytuje exkurziu i workshop).

Párnické jazerá. Sústava 21 rôzne veľkých jazier na nive rieky Orava východne od Párnice medzi železničnou traťou Kralovany - Trstená a riekou Oravou v rámci Veličnianskej kotliny, geomorfologickej časti na juhozápadnom okraji Oravskej vrchoviny. Od východu na ne nadväzuje mohutná skládka odpadu starých Oravských ferozliatinových závodov v Istebnom (v prevádzke boli v rokoch 1952 - 1999), pre ktorých výstavbu bolo hlavné koryto Oravy odklonené. Jazerá sú dvojako pôvodu - niektoré sú zvyškami pôvodného hlavného koryta rieky a ďalšie vznikli ťažbou štrku v celej šírke nivy v rokoch 1957 - 1997. Jazerá sa využívajú ako športové rybníky a na chov rýb (kapor, karas, mieň, pleskáč, amur, pstruhy a i.), pričom jedno z jazier (v pláne náučného chodníka na obr. nižšie vyznačené bledomodrou farbou) je z dôvodu ochrany materského genofondu v režime „chyt' a pust'“. Na viacerých jazerách prebieha sekundárna sukcesia s výskytom mnohých vzácných druhov rastlín a živočíchov. Územie čiastočne pokrýva mäkký lužný les (vrby, jelše, topole). Lokalita, priamo

nadväzujúca na tok Oravy, je významná z hľadiska ornitologického, rybárskeho, krajinárskeho a prírodovedného.

Chránený areál Rieka Orava. Chránené územie vyhlásené v roku 1997 na území koryta rieky Oravy a jeho bezprostredného okolia v dĺžke asi 57 km na ochranu komplexu zachovalých riečnych ekosystémov s funkciou biokoridoru nadregionálneho významu s bohatým druhovým zastúpením fauny a flóry a biotopov mnohých chránených, vzácnych a ohrozených druhov organizmov. Týka sa takmer celého toku rieky - ide o súvislý úsek medzi železničným mostom v Tvrdošíne povyššie ústia Oravice do Oravy a ústím Oravy do Váhu pri Kralovanoch. Areál leží v rámci územia európskeho významu Orava (súčasť sústavy Natura 2000) a medzinárodne významnej mokrade (ramsarskej lokality) Rieka Orava a jej prítoky, do ktorej v oblasti Párnice spadá okrem toku Oravy i Zázrivka ako aj časť Párnických jazier v pôvodnom koryte Oravy (v mape na obr. nižšie).

Orava (rieka). Rieka na Orave na severnom Slovensku, ktorá pôvodne vznikla sútokom dvoch zdrojnic - Bielej Oravy a jej ľavostranného prítoku Čiernej Oravy - v Oravskej kotline pri obci Ústie nad Oravou medzi Námestovom a Trstenou. Dnes je zaplavený **vodnou nádržou Orava** (Oravská priehrada), vybudovanou v rokoch 1941 - 1954. Od západu do nádrže pritekajúca **Biela Orava**, považovaná za horný tok Oravy, pramení v Oravskej Magure pod vrchom Paráč vo výške asi 1 080 m n. m., je dlhá 37 km. **Čierna Orava** priteká od severovýchodu z Poľska, kde pramení vo výške asi 870 m n. m. pod vrchom Železnica v pohorí Beskid Orawsko-Podhalański, dlhá je 29 km. Pod priehradným múrom, v k. ú. Ústie nad Priehradou - časti mesta Trstená -, Orava vstupuje do Oravskej vrchoviny a tečie prevažne juhozápadným smerom. V najspodnejšom úseku tečie po hranici Malej Fatry a Veľkej Fatry a pri Kralovanoch po 63,5 km sprava ústi vo výške 431 m n. m. do Váhu. Geologický podklad jej povodia tvoria z veľkej časti flyšové horniny (pieskovce, ílovce...), v južnej časti pestré horniny bradlového pásma a jadrových pohorí (granitoidy, vápence, dolomity, sliene...). Medzi Tvrdošínom a Dolným Kubínom dodávajú krajine bradlové tvrdoše vyčnievajúce z hladko modelovaného reliéfu ich obalu malebný ráz (o. i. skala s Oravským hradom). Názov rieky Arva bol prvýkrát písomne zaznamenaný v roku 1267 v súvislosti s Oravským hradom, slovenská forma Orava (Oravia) v roku 1314. Takmer úplný tok Oravy je pre zachovalosť prírodných hodnôt chráneným územím v rôznych, aj medzinárodných kategóriách (viac v samostatnom hesle Chránený areál Rieka Orava).

Oravská vrchovina. Rozľahlý geomorfologický celok na severe Slovenska po oboch stranách rieky Oravy medzi vodnou nádržou Orava na severe, Párnice, Komjatnou a Malatinou na juhu, ktorý obkolesujú s výnimkou Oravskej kotliny na severe a Podtatranskej brázdy na východe relatívne vyššie a vertikálne členitejšie horské celky - Oravská Magura na severozápade, Malá Fatra na juhozápade, Veľká Fatra a Chočské vrchy na juhu a Skorušinské vrchy na východe. Geologicky územie budujú komplexy flyšového pásma, bradlového pásma a vnútrokarpatského paleogénu, t. z. horniny s veľmi kontrastnou geomorfologickou hodnotou, resp. odolnosťou k účinkom geomorfologických činiteľov. Je preto preň mimo relatívne plochého územia širokého dna doliny Oravy s jej nivou a riečnymi terasami a náplavovými kuželmi jej prítokov charakteristický pestrý a členitý reliéf charakteru. Ten dosahuje nadmorské výšky v rozpätí 446 m (Orava pri Párnici) až takmer 1 000 m (severne od Istebného na západnom svahu Minčola). V južnej časti v území s prevažujúcimi menej odolnými paleogénnymi ílovcami sa vyvinula Podchočská brázda (Leštiny, Komjatná, Žaškov) a okolo toku Oravy Veličnianska kotlina (Párnica, Istebné, Dolný Kubín, Oravská Poruba), obe s pahorkatinným reliéfom. Na druhej strane, v oblasti bradlového pásma - pruhu medzi Istebným a Štefanovom nad Oravou resp. Tvrdošínom, širokým max. 5 km - lokálne vytvárajú erózne vypreparované bradlové tvrdoše ostré vrchy až hrebenky s relatívnou výškou okolo 350 m nad svojím okolím. Pre celé územie je typický výskyt zosuvov, pre ktoré vytvárajú priaznivé podmienky striedajúce sa vrstvy pre vodu rôzne priepustných hornín. Územie je spolovice - vo vyšších nadmorských výškach - zalesnené hospodárskym lesom, dno doliny Oravy zaberajú sídla a rozsiahle priemyselné areály a ich sprievodné

javy (depónie) a poľnohospodárska pôda (polia, pasienky, ladom ležiaca pôda).

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník Párnické jazera
2. Vyhliadka nad rybníkom: a) Chyt' a pust'; b) Spoznaj vtáky a vodné živočíchy
3. Živočíšstvo Párnických jazier
4. Rastlinstvo Párnických jazier
5. Ekocentrum Pod širákom: a) Dendrofón; b) Aké, komu, prečo, kam?; c) Vtáčie búbky a ich obyvatelia; d) Príroda nie je smetisko
6. Ryby Párnických jazier
7. Panoráma Párnice
8. Motýle Párnických jazier a Malej Fatry
9. Párnica kedysi a dnes

Informačné panely v teréne nie sú označené názvom chodníka a nie sú číslované.

